

Денис ВОЛЯНЮК

курсант 1 курсу ННІППФПНП

Елеонора СКИБА

професор кафедри гуманітарних
дисциплін та психології

поліцейської діяльності, доктор

філософських наук, професор

Дніпровського державного

університету внутрішніх справ

РОЛЬ ЛОГІЧНОГО МИСЛЕННЯ У РОЗБУДОВІ ПРАВОВОЇ СВІДОМОСТІ СУСПІЛЬСТВА

Робота поліцейського у сучасних умовах має не лише обмежуватися забезпеченням дотримання законів громадян, а й бути спрямована на встановлювання довіри та поваги, що призводить до підвищення рівня правової культури у суспільстві. Набуте знання допомагає зрозуміти важливість нового підходу до нового типу поліцейської діяльності.

У цьому сенсі важливо проаналізувати філософські передумови формування самої структурну політики Community Policing та її стратегічних цілей. Хоча політика Community Policing має досить багато спрямувань, але всі вони упорядковані в межах загальної всеосяжної логічної структури. Чотири найголовніші грані можна побачити у разі вдалої імплементації цієї політики у практичну площину, а саме: філософську грань, організаційну та людські ресурси, стратегію та програмні цілі. Підхід Community Policing звертає увагу на той факт, що поліція та місцева громада разом відповідають за безпеку соціального середовища[1].

Методи юридичної логіки є важливим інструментом для аналізу, розуміння та застосування правових норм у правовій практиці. У контексті сучасного правового середовища, де законодавство та правові норми набувають все більшої складності та різноманітності, використання методів юридичної логіки є необхідним для забезпечення консистентності, логічності та аргументованості правових рішень. Розглянемо деякі особливості основних методів юридичної логіки та їх значення у практичній діяльності судів, адвокатів, юристів та інших учасників правового процесу.

Щодо самої науки про право, її особливість полягає у тому, що вчені в цій галузі мають дотримуватися жорстких правил, які не є характерними для інших галузей: раціональності, відсутності емоційності та надмірної точності. Це вимагає використання логічних операцій та законів логіки під час досліджень кримінальних справ, підготовки законопроектів, проведення судових дебатів тощо. Отже, право як наука обов'язково залучає логічні принципи та методи, які допомагають в аналізі та розв'язанні правових питань.

Ця синтез права і логіки утворює окрему науку, відому як юридична логіка, яка має на меті вивчення, роз'яснення та дослідження логічних закономірностей у застосуванні правових норм, правотворчості та в самій юридичній науці [2, с.32].

Для забезпечення правильного мислення в юридичній логіці використовуються основні закони, такі як закон тотожності, закон суперечності, закон виключення третього та закон достатньої підстави. Вони допомагають юристам уникати порушення основних принципів мислення та ефективно вести дискусії. Метою цих законів є формулювання правил, які забезпечують послідовність, зв'язність, комфортність та етичність комунікації під час виступу. Перші три закони були сформульовані давньогрецьким вченим Аристотелем, а останній – провідним німецьким філософом і логіком Г. В. Лейбніцем [3, с. 186].

Розглянемо перший закон логіки, відомий як «закон тотожності». Згідно з цим принципом, поняття, що використовуються в промові, повинні бути ясно сформульовані, уникати неточностей і неоднозначностей. Використовуючи різні визначення, доповідач повинен переконатися, що його аудиторія розуміє значення кожного вжитого терміну. У сфері правознавства порушення цього принципу може призвести до розширення або обмеження тлумачення понять, що використовуються в законодавстві, що в свою чергу може призвести до необгрунтованого розширення або обмеження їх тлумачення, або навіть заміни одного поняття іншим. Така недбалість при застосуванні кримінального закону може призвести до серйозного порушення принципу законності [2].

Другий закон, відомий як «закон суперечності», ґрунтується на твердженні, що коли в доповіді використовуються два протилежних висловлювання щодо одного предмету, обов'язково одне з них є істинним, а інше – ні. Якщо цього не відбувається, це порушення закону, що може призвести до необгрунтованості власних думок доповідача. Під час судового розгляду захисник і звинувач, відповідач і позивач протиставляють один одному протилежні твердження, намагаючись довести перевагу своїх аргументів і спростувати протилежні. Наприклад, алібі є яскравим прикладом такого закону. Це твердження про те, що особа, яка звинувачується у вчиненні кримінального правопорушення, в момент його вчинення перебувала в іншому місці, тому не могла бути причетною до його вчинення. Доведення істинності алібі свідчить про те, що обвинувачений не може бути винним у вчиненні кримінального правопорушення [3].

Закон виключення третього встановлює обов'язкову принципову позицію: якщо доповідач висловлює два протилежні твердження, то обидва з них не можуть бути неправильними, одне з них обов'язково є правдивим. У практиці правоохоронних органів цей принцип широко застосовується. Під час застосування правових норм фахівцям необхідно чітко визначити, чи існував даний факт (подія) у певний момент часу, чи кримінальне

правопорушення було вчинене особою чи ні, чи підозрюваний винний чи невинний. Будь-який факт, що стосується конкретного випадку, повинен бути або підтверджений, або спростований – третього варіанту не існує [3].

Принцип останнього закону, відомого як «закон достатньої підстави», стверджує, що твердження можна вважати достовірним лише у випадку наявності достатньої підстави. Наприклад, стаття 216 Кримінального кодексу України використовує термін «незаконні дії», який може бути різним чином тлумачений людьми, оскільки він не має чіткого визначення у законі. Проте, звернувшись до Положення № 1251 про виготовлення, зберігання та продаж марок акцизного податку та маркування алкогольних напоїв і тютюнових виробів, затвердженого Кабінетом Міністрів України 27 грудня 2010 року, та Положення № 1555 про порядок виробництва, зберігання, продажу контрольних марок та маркування примірників аудіовізуальних творів чи фонограм, затвердженого КМУ 13 жовтня 2000 року, можна знайти чітке визначення цього терміну.

Отже, можна зробити висновок, що вивчення юридичної логіки є обов'язковим для тих, хто прагне пов'язати свою професійну діяльність з правознавством. Водночас це корисна дисципліна і для інших спеціалістів, оскільки вміле засвоєння її положень дозволить їм впевнено брати участь у дискусіях та правильно формулювати свої аргументи, керуючись логічними операціями та законами логіки. Також важливо відзначити, що у праві застосовуються всі основні закони логіки; деякі з них є загальновідомими та застосовуються практично завжди, тоді як інші можуть бути менш поширеними, проте вони все ж залишаються важливими і корисними.

Список використаних джерел

1. Скиба Е. К. Концепція розширення прав людини як складова інноваційних підходів політики Community Policing. Community policing: освітні практики: кол. монографі.; за наук. ред. канд. істор. наук, доц. К. М. Недрі. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2023. С. 86-117.
2. Мінаєв М. Деякі логіко-граматичні особливості формулювання диспозиції статті 204 Кримінального кодексу України та їх вплив на кримінально-правову кваліфікацію: наукова стаття. *Підприємництво, господарство і право*. 2004. С. 84–88. (дата звернення: 17.04.2024).
3. Коханюк Т. С. Закони формальної логіки у правилах системного тлумачення кримінального закону. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. 2013. URL : http://www.lvduvs.edu.ua/documents_pdf/visnyky/nvsvy/01_2013/13ktszdp.pdf (дата звернення: 17.04.2024).